

זהירות מדברים המעכבים את התפילה רנה _____

זהירות מדברים המעכבים את התפילה

פתח דבר:

עד כה עסקנו בעזרתנו יתברך בנקודות רבות וחשובות בעניני תפילה, אך ישנו דבר חשוב לא פחות אשר ידיעתו הכרחית ביותר, והוא - "הדברים המעכבים את התפילה".

גם אם התפללנו כנדרש לכאורה, מובא בחז"ל בכמה מקומות כי ישנם "מעכבים" אשר מונעים מן התפילה לעלות לרצון, ואם לא ניזהר בהם אזי כל עמלנו ילך לריק.

ולכן התעוררתי בעזה"ת למנות את הדברים לפרטם ולבארם, ואספתי אותם לפונדק אחד עד היכן שידי מגעת, כדי שתהיה רשימה מוכנה וערוכה ביד כל הרוצה להישמר מהם.

אם יש בו דבר המעכב את התפילה - מעורר עליו את מידת הדין!
מה נאה ויאה לפתוח בזה עם דבריו הנפלאים של הספר שבט מוסר (פרק מ אות ז), שכתב בזה דברים כדרבונות, וז"ל:

"בענין כשאדם רוצה לבקש מהקב"ה איזה שאלה, יתקן תחילה דברים המעכבים שאלתו ובקשתו, כדי שלא יהא תפילתו פלסתר. כי בודאי אין סכל וטיפש בעולם שיעלה על דעתו, שהשי"ת יעשה שאלת המבקש כשיש בידו מכשול ועודו מחזיק בטומאתו. והיינו כי בדברים המונעים והמעכבים

הנו _____ תפילה דייליה

על כל פנים שאלתו ותפילתו, הוא בעצמו מונע אותה ממנו ודוחה אותה בשתי ידיים.

הא למה זה דומה? למי שמבקש מהמלך דבר, ומביא עמו מקטרגים המעכבים ומונעים את שאלתו על כל פנים - הנה בודאי שאלתו תשוב ריקם, כן הדבר הזה. ובודאי אין זו נקראת בקשה ותפילה אלא חוכא ואתולא, ומעוררת ח"ו מידת הדין עליו מלמעלה", עכ"ל.

והדברים ברורים ופשוטים - אי אפשר לבוא ולהתפלל לפני הקב"ה כאשר בו זמנית המתפלל עושה דבר המעכב את תפילתו. וכי יש דבר נפסד יותר מזה?!

אך האמת היא, כי פעמים רבות הדברים נעשים כתוצאה מחוסר ידיעה. ועל כן בשורות הבאות נעמוד על הדברים המעכבים את התפילה, וזה החלי בעזרת ה' צורי וגואלי.

שמירת הפה והדיבור - תנאי הכרחי לקבלת התפילות

ראשית כל עלינו לדעת כי מי שאינו שומר פיו ולשונו מדברים מגונים - לשון הרע ליצנות ניבול פה וכדומה, אין תפילתו נשמעת!

וכבר כתב השל"ה הקדוש (מסכת תמיד קסב): מי שמוציא דבר מגונה מפיו אין תפילתו מתקבלת, והביא לזה ראיה מהמבואר בזוהר הקדוש (פרשת פקודי) שהתפילה אינה עולה למקומה כאשר אין פי האדם משומר מלהוציא דבר מגונה מפיו.

וכעין זה כתב גם הגאון רבי משה אלשיך זצ"ל בביאורו על שמות (כה), (לה): מי שמבקש בקשות מהקב"ה בפה טמא מדיבורים אסורים ודברי נבלה, לא תעלה תפילתו למעלה. ולא עוד, אלא שיכולה לשמש לו כקטיגור ח"ו, מכיון שמשמש את המלך בכלי מאוס.

מי משליך את המכתבים?...

בענין זה יש להביא את תמיהתו של המגיד מלובלין זצ"ל: מחד גיסא אין אנו מבינים מדוע אנו מתפללים ולא נענים, וכמו שכתוב (תהלים כב, ג): "אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי". ומאידך גיסא כתוב בנביא

זהירות מדברים המעכבים את התפילה _____ רנז

ישעיה שהקב"ה מתפלא מדוע אין פונים אליו כדי שיענה, וכמו שכתוב (ישעיה נ, ב): "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה".

ותירץ על פי משל: בן אהוב עזב את אביו והלך למדינת הים. האב מתגעגע לשמוע משלומו ומשתוקק לקבל ממנו מכתב ובו אות חיים, אמנם תמה הוא מדוע הבן אינו כותב, האם שכח את אביו אוהבו? האם ניתק ח"ו את הקשרים?

באותה עת, יושב הבן וכותב כל העת מכתבי געגועים ופרישות שלום, ומבקש מאביו בקשות ותמיכה - ואין עונה... הבן תוהה ומשתאה מדוע אבי יקירי לא עונה לי? מדוע הוא מתעלם ממכתבי?

ובאמת מה פשר התופעה? - הדוור האחראי להעביר את המכתבים, קרע אותם וזרקם לאשפתות...

כן הוא גם בעניננו - הקב"ה נותן כח לאדם שעל ידי תפילתו הוא יתקשר אליו יתברך וכך יוכל לבקש ממנו את כל חפציו כי הלוא הקב"ה הוא כל יכול. אבל ברגע שהאדם מוציא מפיו דברים רעים ומגונים, כגון שקר ולשון הרע, רכילות וליצנות או ניבול פה וכדומה, אזי באים המקטרגים ולוקחים את התפילות ולא נותנים להן לעלות לשימים.

המטמא פיו בלשון הרע - איך תפילתו עולה למעלה ארבעים יום!

וכך כתב בספר מרפא לשון (עמוד יום הדין): "המטמא פיו ולשונו בלשון הרע, אם לא עשה תשובה על חטאיו - תפילתו אינה עולה למעלה ארבעים יום, והמה מיטב הימים מראש חודש אלול עד יום כיפור, וסגרו בפניו כל שערי תפילה הנפתחים ביותר בימים הקדושים האלה, ובפנים יסגר השער ולא יפתח"...

ונביא את דבריו של החפץ חיים זצ"ל שכתב גם הוא כדברים אלו (שמירת הלשון ח"א שער הזכירה פרק ז): "והנה בעוון לשון הרע אין מתקבלת התפילה, וכמו שכתב בזהר הקדוש פרשת מצורע וז"ל: מי שיש בו לשון הרע, אין תפילתו נכנסת לפני הקב"ה, שהרי נתעורר עליה רוח טמא. כיון שחוזר בתשובה ומקבל עליו תשובה, מה כתוב? "ביום טהרתו והובא אל הכהן".

הנח _____ תפילה דייליה

על כן צריך האדם קודם שיגש להתפלל, לרחוץ ולהגעיל יפה יפה את פיו בכך שיחזור בתשובה ויקבל על עצמו לשמור על פיו מכל משמר, וכך כשיתפלל בפה נקי וטהור, תהיה תפילתו נשמעת.

מה אירע ל"קישקע"?

להמתיק את הדברים נביא את מה שסיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בענין זה:

פעמים רבות - נכנסתי עם יהודים חולים אל מרן גאון ישראל הקהלות יעקב זצ"ל, ואחרי שביך אותם בחום לבו, היה נוהג לומר: אל תמתינו שמישהו אחר יתפלל בעדכם, תתפללו בעצמכם על עצמכם, ודעו, שהתפילה תמיד עוזרת. כל תפילה. אין דבר כזה שתפילה חוזרת ריקם! לא קיים דבר כזה במציאות!

הוסיף הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: פעם אחת ניגש אלי חולה ואמר לי כי גם הוא שמע את הדברים יוצאים מפיו של הסטייפלר זצ"ל, "אבל מה אעשה, שמזה תקופה ארוכה אני מתפלל אל הקב"ה בכוונה גדולה, ושום דבר לא זז"!

מכיון שהיהודי היה שבור ורצוץ ונוזקק לעידוד, החלטתי לסבר את אזניו בסיפור ששמעתי באותה תקופה.

בין שתי מלחמות העולם, נסע אחד משליטיה של צרפת לביקור ברוסיה, בליווי פמלייה גדולה של שרים ויועצים. בביתו של השליט המארח הוגשה לפניהם ארוחת צהרים דשינה. בין יתר המאכלים שהונחו על השולחן, היה גם ה"קישקע". המאכל הזה התחבב במיוחד על השליט הצרפתי, עד כדי כך שלא התבייש ללקק את אצבעותיו בעת האוכל, וכשסיים אף ביקש עוד...

הוא הגדיל לעשות, ובעיצומה של הסעודה קרא לשר הטבחים שלו וציוה עליו שיגש לעמיתו, שר הטבחים הרוסי, ויקח ממנו את ה"מרשם" להכנת ה"קישקע", ו"כשנחזור לצרפת, תעשה לי את האוכל הטעים הזה מדי יום ביומו" - הפטיר השליט הצרפתי.

זהירות מדברים המעכבים את התפילה _____ דנט

השר הצרפתי עשה את אשר נצטווה, וכשהגיעו חזרה לארמון בפריס הכין הוא בעצמו את ה"קישקע" והגישו לפני השליט.

שר הטבחים עמד לצידו והמתין למחמאות שתצאנה מפי ה"בוס", הוא ציפה כי אולי יחליט אף להעניק לו העלאה במשכורת בזכות המאכל הטעים שהוכן לו...

והנה רק קירב השליט את התבשיל לפיו, וכמעט שהקיא מחמת הריח המסריח שנדף ממנו... הוא ניסה לשווא, לשמור על קור רוחו, וכילה את זעמו בשר הטבחים, תוך שהוא צועק עליו בכעס נורא: "מה קרה לך?! הרי כשטעמתי מאכל זה ברוסיה, הרגשתי בו טעם גן עדן, ולא היה מאכל יותר טוב ממנו, ומה אירע עתה שאינני יכול אפילו לקרב את המאכל לפי מחמת הריח!?"

נבהל שר הטבחים לנפשו ולפרנסתו ולא ידע מה להשיב לאדונו, "עשיתי ככל שציויתיני, ונטלתי מעמיתי הרוסי את המרשם המדוייק, רשמתי הכל מילה במילה ולא חיסרתי ולו פרט אחד מכל הכתוב".

השליט הצרפתי לא נרגע, "העצה שיכול אני לתת לך לפני שאפטר אותך ממשרתך היא, תחזור לרוסיה, ותספר לשר הרוסי מה אירע, ותשאל אותו על מה ולמה הסריח ה"קישקע".

בלית ברירה חזר השר בבושת פנים לרוסיה, וכאשר שמע עמיתו את שאירע, שאלו שאלה אחת: "האם שטפת וניקית את הקישקע לפני הבישול?" הביט הצרפתי בתמיהה על עמיתו הרוסי, והשיב בשלילה. "וכי היכן היה כתוב במרשם שצריך לשטוף את הקישקע"??

סכל שכמותך! הגיב הרוסי בגיחוך, יש דברים שלא כותבים במרשם... כל אחד מבין לבד כי לא ניתן להכניס לסיר הבישול סוג מאכל כזה כמו "קישקע" בלי להדיח אותו היטב קודם כן!... אתה עוד מתפלא מדוע הוא הסריח!?

הלקח הנלמד מכאן הוא, כשם שגם אם נשתמש במרשם הטוב ביותר, אבל לא נדיח ונשטוף את כל מה שצריך, התבשיל יצא מצחין ומתועב - כך גם התפילה.

רס _____ תפילה דייליה

אין לך מרשם בדוק ומנוסה יותר להצלחת האדם ולרפואתו מאשר תפילה. ברם, כאשר הינך בא ואומר שהתפילה איננה פועלת מאומה, אתה צריך לבדוק היטב האם שטפת את פיק טרם התפילה מכל הדיבורים האסורים, לשון הרע והשקרים, ומהרכילות והחנופה!

מי שלא שוטף פיו הכיצד תועיל תפילתו?

בודאי שכל תפילה פועלת ומסוגלת לעלות לשמים ולהמליץ לפני כסא הכבוד בעבור המתפלל, אבל בתנאי אחד - שהפה דרכו עוברת התפילה, יהיה נקי ומטוהר מכל רבב!

מעלת הראשונים זצ"ל - שמרו את הפה מכל נדנוד של איסור

זו היתה באמת מעלת הראשונים שהקב"ה שמע את תפילותיהם, הם שמרו על פיהם מכל משמר שיהיה בקדושה ובטהרה. וכמו שכותב השל"ה הקדוש בשער האותיות: "מעלת הראשונים ע"ה שהיתה תפילתם נשמעת מיד, מפני שהיו נזהרים שלא לפגום כ"ב אותיות, בשיחה בטילה ושאר הדברים הפוגמים הלשון, לכך היתה תפילתם בוקעת הרקיעים ועולה עד למעלה מעלה לעורר הרחמים".

זהו הדבר הראשון שעלינו ליישם על מנת שהתפילות יעלו לרצון - לשמור את הפה מדברים אסורים, ניבול פה, לשון הרע, רכילות וכדומה.

גזל - "גם כי תרבו תפילה אינני שומע"

עוד דבר המעכב את התפילה הוא הגזל, ומי שיש בידו גזל אין תפילתו נשמעת.

הא לך לשון הספר יסוד ושורש העבודה (שער עשירי פ"ב): "ונמצא בספרים, שאין עוון בעולם שמעכב תפילתו של אדם לעלות למעלה בעולם העליון כמו עוון הגזל רחמנא ליצלן. וראה דרכיה וחכם איך ראוי לאדם להתרחק מעוון הכבד הזה, ודי בזה".

והנביא ישעיהו כבר זעק על כך (ישעיהו א, טו) באומר: "ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפילה אינני שומע ידיכם דמים מלאו". וכבר

זהירות מדברים המעמבים את התפילה _____ רסא

פירש הגר"א זצ"ל כי "ידיכם דמים מלאו" - הכוונה לגזל ושפיכות דמים, ועל כן "גם כי תרבו תפילה אינני שומע".

מי שנמצא גזל בידיו - תפילתו עכורה!

ועל כגון דא אמרו חז"ל במדרש (שמות רבה כב, ד): "ותפילתי זכה" (איוב טז, יז) וכי יש תפילה עכורה? אלא כל מי שידיו מלוכלכות בגזל, הוא קורא להקב"ה ואינו עונה אותו, שתפילתו בעבירה. אבל איוב שלא היה בעמלו גזל היתה תפילתו זכה".

רבינו החפץ חיים זצ"ל ביאר בכוונת המדרש (ע' ספר שפת תמים פ"ג), שכמו חבית עכורה עם שמריה, כל זמן שלא יופרשו השמרים וישקעו למטה, אין היין ראוי לשתיה אף לא לאדם פחות, וכל שכן שאיננו יאה להתקבל כדורון לפני המלך, באשר חלקי השמרים מעורבים בכל טיפה וטיפה ממנו - כן כח עוון הגזל, שהוא מתערב בכל תיבה ותיבה מתפילתו ואינו מניחן לעלות ולהתקבל לפני ה' עד שיפריש מאתו את הגזל.

על מה דיבר החפץ חיים זצ"ל לפני "נעילה"?

כידוע רבינו החפץ חיים זצ"ל היה מדבר בענין זה לפני בני הישיבה ביום הכיפורים קודם תפילת נעילה, כאשר הוא הזכיר בפניהם כי יש לקבל קבלה להבא, הוא אמר שבתפילת נעילה אנו מזכירים פעמיים: "למען נחדל מעושק ידנו", הרי שזהו העוון המעכב את התשובה.

והוסיף כי אם חפצים אנו שתפילותינו יעלו ויעשו פירות - על כל אחד לקבל על עצמו להחזיר כל דבר שאינו שלו תיכף ומיד לאחר יום כיפור!

גזל - סתירה לאמונה!

וראיתי עוד בדרשות המהר"ם שיק זצ"ל (דרשת שבת שובה) שהביא מספר התשובה לרבינו סעדיה גאון זצ"ל שבשביל שבעה דברים אין תפילתו של אדם נשמעת ואין עתירתו מתקבלת, ואחד מהם הוא מי שעושק וגוזל, כנאמר (מיכה ג, ג-ד): "ואשר אכלו שאר עמי... אז יזעקו אל ה' ולא יענה אותם".

רסב _____ תפילה דייליה

וביאור הענין הוא מכיון שמהות התפילה היא אמונה ובטחון בבורא עולם שידאג לכל מחסורו, ומי שבוטח בה' לשם מה יעשוק ולמה יגזול... על דרך רמז פירש הגאון רבי מנשה יוסף גינצבורג זצ"ל בעל שו"ת גבעות עולם את הנאמר באיכה (ג, מא): "נישא לבבנו אל כפיים אל אל בשמים", כלומר - נפשפש במעשינו וננקה את כפינו מגזל ומעוולה - ורק אז "אל אל בשמים", נוכל לעמוד בתפילה לפניו יתברך.

שואל שלא מדעת גזלן הוי!

נקודה חשובה הטעונה הבהרה: ענין זה שגזל מעכב את התפילה אינו רק במי שגזל בכוונה ובידיעה גמורה, אלא גם במי שעושה מעשה אשר לפי דעת חז"ל נחשב לגזל. לדוגמא: הנוטל חפץ שאינו שלו בלי רשות הבעלים ומשתמש בו נחשב כאילו גזלו.

וכן כתב בספר יעלזו חסידים (עמ' רצו): הלוא קיימא לן "שואל שלא מדעת גזלן הוי" (ע' מס' ב"מ דף מא.), ולכן המתפלל מתוך סידורו של חברו בלי נטילת רשות הוא מתפלל בסידור גזול, ותפילתו לא תעלה לרצון ככתוב (תהלים י, ג): "ובוצע ברך נאץ ה'".

הדברים נוגעים מאוד למעשה, ודי לנו בהערה זו!

כובש שכר שכיר - גזלן!

בענין זה נביא מדבריו הנפלאים של ספר קב הישר (פרק מו) אשר האריך בזה, ואלו חלק מדבריו: "ויש עוד דבר המעכב את התפילה - כשאינו נקי מגזל, כי מחיתו הוא שוא ושקר, והוא מתלבש בבגדים נאים ומתגאה בהם. וזהו שהנביאים קוראין אותן בגדים (ישעיה כד, טז) "בגד בוגדים", ובכל פעם שמתכסה בו להתפלל - מעורר חטאיו ופשעיו, וזורקין תפילתו בפני החיצונים. אוי לו ואוי לנפשו!

ואפילו שחטא רק נגד האומן, שלא שילם לו שכר מלאכתו כראוי, ואף שלא דחקו על זה... או שכובש שכר שכיר, כי אז באין להכשל בחטא גזל... לכבוש שכר הפועל או שלא ליתן לו שכרו עבור המלאכה שכרו מושלם, רק הוא נותן לו פחות משכר מלאכתו.

זהירות מדברים המעכבים את התפילה _____ רסג

וכשם שהבעל הבית מוזהר לשלם שכר פועל בזמנו וכראוי, כן הפועל מוזהר שלא לקלקל הבגד ולא ליקח מאתו מאומה אף שנשתייר, כי אם צריך להחזיר לבעליו אפילו דבר מועט", ע"ש בהמשך דבריו.

למדנו אם כן למעשה, כי בין בעל הבית ובין הפועל עליהם לעבוד מתוך אמונה בלי לגרום כל הפסד האחד למשנהו, ואפילו עיכוב ואיחור התשלום מצד בעל הבית או נטילת שאריות המלאכה מצד הפועל, נחשבים לגזל ומעכבים את התפילות.

"אוטם אזנו מזעקת דל - גם הוא יקרא ולא יענה"

דבר נוסף המעכב את התפילה: כאשר אדם לא שם לבו לצעקת העניים והוא מתעלם משוועתם, אז כביכול הקב"ה גם כן מתעלם מצעקותיו ותפילותיו.

וזה לשון הספר מרפא לשון (עמוד העבודה): "גם יזהר מאוד מזעקת עניים שאמר עליו הכתוב (משלי כא, יג): "אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה". וזהו עונשו מידה כנגד מידה, כשם שהוא אינו שומע לצעקת עניים כך השם ברוך הוא לא ישמע לזעקתו".

והמהר"ם שיק זצ"ל כתב טעם שונה בדבר: כיון שעיקר התפילה היא האמונה והבטחון, ובמעשהו יש כאן סתירה לבטחון, כי מי שבוטח בה' מדוע ימנע את נפשו מליתן לדל הראוי לו?

הרי לנו כי המתעלם מצעקת העניים, הדבר גורם שגם הקב"ה כביכול לא ישמע את תפילתו.

הלובש שעטנז - אין תפילתו נשמעת!

דבר ידוע ומפורסם שהלובש בגד שיש בו שעטנז - במעשהו מונע את תפילותיו מלהתקבל.

הגאון בעל הנודע ביהודה זצ"ל כתב בענין זה דבר נפלא (ע' דרושי הצל"ח דרוש ח' אות ו') וז"ל: "וכמה מכשולים כבר נמצא רח"ל מחטא המר הזה, ואותיותיו מעידין על גודל עונשו - שעטנז אותיות שטן עז. יום אחד לובש שעטנז אין תפילתו נשמעת ארבעים יום!"

רסד _____ תפילה דייליה

ובספר קב הישר (פרק מו) כתב בזה בזה"ל: "ויש עוד דבר המעכב את התפילה אף שהוא בבגד נקי מאוד, והוא השעטנז. ואפילו בשוגג - אין תפילתו נשמעת ומקובלת כלל, אפילו אם הוא מתפלל בכוונה. על כן צריכים החייטים לזהר ליתן השגחה שלא יגרמו הזק למתפללים בבגדי שעטנז, ויהיה חטא הרבים תלוי בחייט".

הגאון רבי ישראל יעקב אלגזי זצ"ל מביא בספרו שלמי ציבור (דיני נט"י שחרית) שמצא כתוב: אין דבר המעכב התפילה כמו בגדי שעטנז, ואפילו בשוגג!

סיפור נפלא בענין זה

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים, כפי שניתן להיווכח מהסיפור הבא. בספר נס ההצלה של ישיבת מיר מסופר: באחד השנים באמצע תפילת יום כיפור, עזב אחד התלמידים את אולם הישיבה, וחזר כעבור זמן קצר כשהוא לבוש בבגדי חול... כמובן שהוא לא נשאל על כך בעיצומו של יום, אך במוצאי יום כיפור פנו אליו ושאלו אותו: מה פשר המעשה?

הוא השיב ואמר: הרגשתי כי התפילה אינה שגורה בפי, נסיתי לעורר את עצמי ולמדתי ספר מוסר, אך שום דבר לא עזר. לפתע נזכרתי במה שנאמר בספרים הקדושים - שעטנז מונע את התפילה מלהתקבל למעלה.

עלה בדעתי החשש, המשיך אותו תלמיד - שמא בחליפה החדשה שקניתי מעורב שעטנז (על אף שהחליפה נמסרה לבדיקה, ככל הנראה לא נמצא בה דבר), על כן הלכתי לחדרי והחלפתי את החליפה בבגדי הישנים שהבאתי מליטא, ואז זרח אור בנשמת, התפילה חזרה להיות שגורה בפי, וההתעוררות וההתרגשות חזרו להופיע בליבי כראוי ליום הקדוש.

לאחר יום כיפור נמסרה שוב החליפה לבדיקת מומחה, ואכן נמצא בה שעטנז!

זהו כוחו של השעטנז! שאפילו כשלובשים אותו בשוגג בכוחו לעכב את התפילות!

זהירות מדברים המעכבים את התפילה רסה _____

חנופה - מונעת את התפילות מלהתקבל

דבר נוסף המעכב את התפילות - חנופה!

מי שנוהג להחניף לאנשים עליו לדעת שתפילתו לא תתקבל. ויש בזה גמרא מפורשת במסכת סוטה (דף מא:): "אמר רבי אלעזר: כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם, שנאמר (איוב לו, יג): "וחנפי לב ישימו אף", ולא עוד אלא שאין תפילתו נשמעת שנאמר (איוב לו, יג): "לא ישועו כי אסרם".

הבית הלוי זצ"ל ביאר מדוע "אין תפילתו נשמעת", דכיון שהחונף חטא בדיבור פה אינו בדין שתקובל תפילתו, דאין קטיגור נעשה סניגור. דמטעם זה שופר של פרה פסול. ואף על גב דאמרין שם דדוקא "לפני ולפנים" הוא דאמרין כן, שופר כיון דלזכרון קאתי כלפנים דמי.

וגם הנושא תפילה שייך בזה, וכאמרם במסכת ברכות (דף כח): דצריך לכיון לבו כנגד בית קדשי הקדשים, ומשום הכי אין תפילתו נשמעת.

ולפענ"ד נראה לומר טעם אחר והוא פשוט, המחניף לרעהו מראה בזה שהוא "צריך" דבר כל שהוא ממנו ומפני שהוא זה שיכול לעזור לו לכן הוא מחניף לו, ובזה הוא מראה כאילו הקב"ה לא יכול לעזור לו ח"ו ועל כן מוכרח הוא להחניף לו. גם העונש על כך הוא בדרך של מידה כנגד מידה, הקב"ה אומר לו: "אתה החלטת שהעזרה שלך לא תגיע ממני אלא מפלוני, גש אליו שיסייע לך", ולכן אין תפילתו נשמעת.

המחניף אינו מקבל פני השכינה

וראיתי בספר מרפא לשון (עמוד העבודה) שעסק גם בזה וכתב: "ועוד יזהר האדם מן הדברים שאמרו ז"ל שאין תפילתו נשמעת, וזה יצא ראשונה, המידה הגרועה היא מידת החנופה שאמרו חז"ל (מס' סוטה דף מב.) שהוא מן ד' כיתות שאינן מקבלים פני השכינה".

לאחר שהאריך שם לעסוק בגנות מידת החניפות, הוסיף וכתב: "וביותר יחוס על נפשו כי יתעטף בתפילה לפני המקום ב"ה מה בצע בתפילתו אם טורפים תפילתו בפניו ומוטב לו שלא יתפלל, כמו שאמר הכתוב (איוב לו, יג): "לא ישועו", שהכוונה היא שהשם ברוך הוא אינו רוצה בתפילתו.

רסו _____ תפילה דייליה

ואם כן כמה עלינו להתרחק ממידה מגונה זו, כי מי שיתבונן בדרכיו ובאורחות חייו יראה כי הוא מורגל מאוד להחניף, ובפרט כשמדובר באדם בעל משרה או עמדה חשובה והוא זקוק לטובה כל שהיא ממנו אז יחניף לו לעתים ללא כל שימת לב. ולכן ראוי להיזהר מאוד שהחנופה לא תשמש ח"ו כמחסום בפני קבלת תפילותינו.

"מסיר אזנו משמוע תורה - גם תפילתו תועבה"

עוד יש מעכב ומונע את התפילות - המזלזל בלימוד התורה. איתא בילקוט שמעוני (משלי רמז תתקל"ז): "אם געלתם בדברי תורה אף אני איני שומע תפילתכם שנאמר (משלי כה, ט): "מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה".

ובטעם הדבר כתב הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל, כי זה שלא רצה לשמוע דברי תורה באומרו כבר שמעתי ואיני מעוניין לשמוע שוב, גם כאשר יגש להתפלל ולבקש את צרכיו, אומר לו הקב"ה מידה כנגד מידה: הינך נושא לפני את אותם הבקשות ג' פעמים ביום, כבר שמעתך ואיני מעוניין לשמוע שוב את קולך ח"ו...

הדבר מצוי מאוד כאשר שומעים דרשה או שיעור ומבחינים שמדובר בדברים שכבר הושמעו ברבים והם מוכרים, יש אשר עוזבים בעיצומם של דברים כי אין בכוחם לשמוע שוב את אותו רעיון.

אמנם יש לדעת כי גישה כזו מסוכנת היא מאוד, ועל כגון דא נאמר: "גם תפילתו תועבה".

חילול ה' אחד דוחה מאה תפילות!

עוד דבר שמצינו שהוא מעכב ודוחה את התפילות - חילול השם! איתא בחז"ל: חילול השם אחד דוחה מאה תפילות! (הדברים הובאו בשל"ה הקדוש מס' יומא פרק דרך חיים אות מ"ד ובדברי הגאון הרב החיד"א זצ"ל בציפורן שמיר סי' ג אות מ"ב).

כדאי מאוד לשים לב לזאת, כי פעמים רבות אנו מפסידים במעשים שיש בהם חילול ה' את כל תפילותינו במו ידינו.

זהירות מדברים המעכבים את התפילה _____ דסז

לדוגמא: מי שממהר להגיע לבית הכנסת, ומשום כך הוא נוסע עם רכבו ברחוב נגד כיוון הנסיעה, או שמחנה את רכבו במקום אסור לחנייה, או שהוא חונה על יותר ממקום חנייה אחד - כל אלו הם דברים הגורמים לחילול ה'.

כך גם מי שממהר רגלית להגיע למקומו בבית המדרש, ובדרכו הוא דוחף או דורך וכיו"ב, הוא חושב לתומו כי הוא ממהר למצוות ויש בו ממעלת ה"זריזין המקדימין למצוות" ובטוח כי תפילתו תתקבל בשמים. אך האמת היא שמעשיו המבוהלים שנעשו על מנת להגיע במהירות לבית הכנסת גרמו לחילול השם, ובכך לא רק אותה תפילה איננה נשמעת אלא שדחה במעשהו מאה תפילות!

למדנו אפוא כמה עלינו להישמר ולהיזהר לא לגרום לחילול השם, וכך תפילותינו תעלינה לרצון.

היעדר אחדות - מחסום בפני התפילות!

עוד יש מן המעכבים את התפילות - מצב של חוסר אחדות ומחלוקת בתוך המחנה.

וכמו שהזכיר ראש ישיבת סלבודקא הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א שמצינו שהמן הרשע אמר למלך אחשורוש: "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים". וביאר בספר מגילת סתרים לבעל הנתיבות המשפט זצ"ל דהיינו שאינם באחדות אלא הם מפורדים זה מזה.

והביאור בזה הוא שכך אמר המן לאחשורוש: אינך צריך לדאוג מתפילותיהם של עם ישראל, כיון שהם מפוזרים ומפורדים ואין ביניהם אחדות ואם כן אין תפילתם מתקבלת.

טהרת ידים מעכבת את התפילה

מעכב נוסף את התפילה - טהרת ידים. ואומנם המציאות היא כי אנשים רבים מקילים בזה וטעמא בעי, כי נראה שאין הדבר פשוט כל כך, וכמו שנבאר בעזה"ת.

רסח _____ תפילה דייליה

בספר חסידים (אות י"ח) הביא (והוא מלשון הרמב"ם זצ"ל בהלכות תפילה פ"ד):
"חמשה דברים מעכבים את התפילה אף על פי שהגיע זמנה, אלו הן:
טהרת ידים, וכיסוי הערוה, וטהרת מקום התפילה, ודברים החופזים אותם
וכוונת הלב.

טהרת הידים כיצד? רוחץ במים עד הפרק ואחר כך יתפלל".

האם יש ל"עולם" על מה לסמוך!?

כדאי להעתיק בזה את לשונו הזהב של הגאון רבי רפאל מהמבורג זצ"ל
בספרו מרפא לשון (עמוד העבודה עמ' קסח): "עוד ראוי לכל איש מישראל לזהר
בנטילת ידים קודם כל תפילה ותפילה. וכבר הארכת בזה קצת בספרי ושב
הכהן וביארתי דין זה בפרטיה.

ובאמת איני יודע על מה סומכין העולם להקל בזה בפרט אם מים
מצויים. והנה הרמב"ם זצ"ל כתב בפ"ד מהלכות תפילה חמשה דברים
מעכבים את התפילה אף על פי שהגיע זמנה, טהרת ידים וכו', ע"ש. ולכן
הירא ה' וחרד על דבריו יזהר לקיים חמשה דברים הנ"ל בפרט נטילת ידים
אם המים מצויים על כל פנים. ושכרו גדול כמאמרם ז"ל (מס' ברכות דף טו.),
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין
וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן
דכתיב "ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'".

הפוסקים לא הקילו בענין הנטילה קודם התפילה

וכך הוא לשון אוצר המדרשים (עמוד קסב):

"על שמונה נטילות אדם מפחד ארבעים יום וארבעים לילה ואינו יודע
ממי מפחד: היוצא מבית הכסא ואין רוחץ ידיו, והמקיז דם ואינו רוחץ פיו
וידיו במלח, והשם מנעליו, והמתיר מנעליו בין לעצמו בין לחבירו בלי
נטילת ידים, וההורג כינים, והמגלה עצמו, ונוטל צפרניו, ומשמש מטתו
ואינו רוחץ ידיו. עשה אחד מכל אלו ולא נטל ידיו - ארחותיו מקולקלין
ותפילתו אינה נשמעת".

זהירות מדברים המעכבים את התפילה _____ רסט

הרי לנו כי לאחר כל הני דברים, אם לא נוטלים את הידים כראוי, הדבר מעכב את התפילות.

וכבר פסק מרן זצ"ל בשו"ע בסימן צב ס"ד, וז"ל: "צריך לרחוץ ידיו במים אם יש לו, ואם אין לו צריך לחזור אחריהם עד פרסה". ובסימן רלג סעיף ב' כתב, וז"ל: "אם יש לו מים צריך ליטול ידיו כדי להתפלל אף על פי שאינו יודע להם שום לכלוך".

הרי שלהלכה אין להקל בזה, כי בפוסקים לא מצאנו שהקילו רק באופנים מסויימים, כגון שאין מים מצויים שם כלל, או שיודע בעצמו ששמר על ידיו וכו', אבל אם מים מצויים כמו ברוב המקרים בזמננו, בפשטות צריך ליטול ידים לפני התפילה ואם אינו נוטל, הדבר מעכב את תפילתו.

נקיון הגוף והמקום מעכבים את התפילות

נסיים עם עוד מעכב את התפילות - נקיון הגוף והמקום.

על אדם להקפיד שגופו, מלבושיו ומקומו יהיו נקיים. והרי איתא בכתבי האריז"ל (מובא בספר קב הישר פרק מו): אחד מן הדברים המעכבים את התפילה, מי שאין גופו נקי, ומלוכלך מטינוף וצואה או טיפות מי רגלים.

לגבי מקום נקי איתא במסכת ברכות (דף כב:): "היה מתפלל ומצא צואה במקומו, אמר רבה: אף על פי שחטא - תפילתו תפילה. מתקיף ליה רבא: והא "זבח רשעים תועבה", אלא אמר רבא: הואיל וחטא, אף על פי שהתפלל תפילתו תועבה".

וכך נפסק בשו"ע (סי' עו ס"ח): אם קרא קריאת שמע או התפלל או בירך במקום שהיה צריך לחשוש שמא ימצא בו צואה, ונמצא - לא יצא ידי חובה וצריך לחזור ולהתפלל.

נוכחנו אם כן לדעת ולהכיר כמה דברים המעכבים את התפילה. וראוי לו לאדם לשים לב ולהישמר מהם כדי שלא יהיה מצדו שום עיכוב לתפילותיו.

ער _____ תפילה די ליה

ולא רק ב"סור מרע" אלא גם ב"עשה טוב" - נשתדל לעשות דברים
העוזרים לתפילות להתקבל כגון טהרה, טבילה, נתינת צדקה קודם התפילה,
ואז נזכה שיתקבלו תפילותינו לרצון ויתמלאו כל משאלות לבנו לטובה
ולברכה.

